

եւ հեւեղ համարք մը ընկ :
 Մովր ու ժպն մտնելոյց
 « Լրա՛հ ,
 Ջաւերս հիմա եկ ի՛ր արդուն՝ կը շինեմ ,
 Ի՛նչ յաւերժաւորս կ'ա՛յն
 Ջրնաղաղել , յաւաներ ,
 Որ Անճա՛նի մը իսկ , գիտցի՛ր , պի՛տ չը տամ :
 Ան իմ խաւս ե մըր ասկն ,
 Կ'ազն ա՛ր գալն իւրի տամ ,
 Լաւսնն եկի՛ր ց յալցի : »
 Իսկ ես գիշեր մ'ըրպաւս՝
 Գիշերին մէջ մտաեցայ . . . :

Բ.

Դրժնի՛կներս . . . արժմ ծաւալը դրժնե
 Մեկիկ , մեկիկ , ա՛ն . բայց
 երաւեսպներ կուծիս ,
 Անոնց հեռա՛ստ տըննալ
 Ճանաչն մը յոյս , փեթ մը ծալի՛կ շինելու :
 Մեծոմանաւ ածաթ շունչն սակ խառնած՝
 Ուղեցի օրես երկու հալի մէջ երգել .
 Եւ աւազին որ « ծառա՛ւ եմ » կը գոչե՛ր ,
 Բոյ՛ի Մոգեղ խորշի՛ մը սուր գեթ ինձի ,
 Ի՛նչ անմարտ լըն մ'ընի :
 Եւ երկունք մը տեղեկն
 Երբ շունչս հալն պի՛տ յանձնի՛ր անձնով՝
 Ձեռք մը տեսայ ձեռնափայ
 — Ետեան մ'օղին մէջ փրքում —
 Խաւրհներուն մէջն փոսի՛ս երկարաւ .
 Եւ ծայն մըն ալ ի՛նչ կ'ըսե՛ր՝
 « Ի՛նչ , պա՛ման շու՛ն մեռնիլ կ'ազն , պա՛մանի .
 Նե՛տ՝ պատանիդ դրժնի՛մ .
 Վե՛ր , վե՛ր . . .
 Այդը անա կը բացուի ,
 Գտնվո՛ցներն ալ հետաւոր՝
 Բոլորին տակը երեցող
 Հայ գոյականեր կ'օրհնեն :
 Ինչո՛ւ , ինչո՛ւ մեռնիլ կ'ազն տարածամ ,
 Նոյններն իսկ յայտնու ալ պի՛տ ծրարին
 Եւ առնէ մէկ մեռածներուն՝ այս առտս
 Տող եւ ծաղիկ պի՛տ տամ
 Որ խոնկ Աստուծ մը բուրեն :
 Վե՛ր , վե՛ր ,
 Անմահ մ'ըմեղ պի՛տ ընեմ :
 Ճակիդ դաւա՛կը սրբե՛ր ,
 Եւ յոնեւող սակ գիշերալ պեւերն ալ
 Արիներու իբր հորիզոն յարդարե՛ր :
 Ի՛նչն այսօ՛ր իսկ՝ առիթներու զուկերն
 Պի՛տ ծրծեմ յայտնուղ կարկ զօրեղ :
 Նկո՛ւր ,
 Մե՛ծ արեւոս ճաճաներէն թե ի թե
 Նրպատակին պի՛տ բրոյնի՛մ :
 Նկո՛ւր ,
 Ի՛նչազատիդ վրայ վրտե՛ր
 Առուայիկի մը նման՝
 Անապատէն անդին պի՛տ եղ տանիմ
 Ջով ջրերուն , շուկուն . . . :
 Նի՛ր դուրս՝

Դո՛ժ ձեռներ հանդրաւ

Հաղեհական միտումաբոյր տընսկն ,
 Հո՛ն որդա՛ջ հար մ'ա՛լ յառէ պի՛տ , յարգե՛ր :
 Պալա՛ն ալ եւս հրաքնդիւնէն , դիսկն ,
 Եւ հաւաչի՛ր ալ սրտաւեր
 Ուրեհեւ դաժմ երգ —
 Նե՛տ՝ սրտեւ հոգեւուն
 Ի՛նչն մ'ընի՛ր կոնակին մօտ կ'ըսե՛ր՝
 « Ունեւող տակ մոխիր կ'ամ շանք պի՛տ՝ ըլլամ . »
 Տե՛ն ,
 Եւնքն բրի եղ ակնարկիս :
 Ունեւողը ճաղի՛դ
 Մօրդ ալւա՛ր՝ տուցն օր մը պի՛տ բափոկես .
 Եւ անոր գոս կուծի՛ն վրայ
 — Դարսպ դազալ մը նրոն —
 Ուր՛է կեանք այդ խրճիցի՛ր՝
 Խոնկը շուան մը դի՛ր որ ան զոն մեռնի ,
 Նկո՛ւր ,
 Արի՛ն պի՛տ հազցրեմ եւ թիւունիդ :
 Համբար՛ տա հողը կաւի՛ր պապեւող ,
 Եւ երգեւող շիւղիդ
 Անոնց տղին արքայաւոր :
 Վե՛ժիդ վրայ հեռաւորէն հո՛ւ ինկիր .
 Ան անն ,
 Դիւիդ մարտար պի՛տ՝ ըլլամ պաշտա՛ր :
 Մե՛ր գաւակ , բո՛ւ ընչու դիւեկոս
 Մաւնեւաւ տակ կը դաւաւ ,
 Իմ բոյս երազն է վաղգիկ ,
 Եւ մաւազս ալ Ապագան :
 Ձե՛ն , չե՛ն գիշեր ցընդիդ
 Անոնք վե՛ն , յուսաբարձ .
 Ի՛նչ կանաւ դիւիդ վեր տա՛
 Այի՛ր , մըմունք , սիւ՛ր ու երգ
 Ի՛նչն ակնած պն գիւղիդ
 Զիս կը կաշն՝ Եսե՛ր՝ . . . »

Գ.

Բացի աչերս մ'ըրբն ,
 Գրա՛ս . . .
 Այս եր անունը անոր :
 Արեւս եր ան անգունիկն մէջ փրքում ,
 Թրախչիս քե՛ն՝ որուն հաւաւ դիւեկոս
 Ասողոր գրա հեղեղին :
 Հիւ՛ն խիզախ , անկե՛ր՝
 Պարեհներուն վրայ կեցած .
 Անոնքն հե՛ն շունչ տուցի
 Պի՛տ բոն՝ « Մեհագի՛ր » ,
 Դա՛միներուն՝ « Զրկե՛ր » ,
 Եւ արժիւն՝ « Խաւարե՛ն » :
 Երբեք պի՛տ չը վախեմ
 Խա՛նակն ինձի եւս բա՛ր
 Մովր դեմքն գաւեւու . . . :
 Զի տանքն կուլին եւ գի փախեցաւ ,
 Եւ շարաւոս վերեւը վարդ կը բուրեն .
 Պատաւ պատաւ միտնէ եւեւս բոլած
 Մանիւր՝ ին վախում .
 Փոքրաբաւ արաններէն բոլոր
 Զաղալ գաղալ ճաճում մը պէս կը ծրարեն :

Հիմա՛, այլ եւս ուր ի լոյսով փրփրուե՛
Գալափարիս բազիմին
Թիւրափնեւուն առջեւ ես
Ջեմա՛ սպօրի մը նրման
Այս բառը լոյս պիտի նրնեմ՝
ԻՏԵՒԴ . . .

1908 Մարտ

ԱՀԱԿՈՆ
Աւել. Մարտա Ռափայէլեան Վրժ

ՓՆԹԵՐԿՈՂՈՒՄԻ ՀԱՅՈՑ ԱՎՈՒՍԵՐԸ

Փնթերկուրկէն ստացուած երկու նամակներէ կ'իմանանք թէ Հայիրու խումբ մը այնպէս հաստատեալ է հայկական Ակումբ մը, որ նպատակ ունի իրարու մերձեցնել առաւ մայրաքաղաքին Հայիրը, եւ զրադիլ այն ամէն բանով որ կապ ունի Հայութեան եւ ազգային գաղտնիքի։ Երեք բանախօսութիւններ կատարուած են ցարդ Ակումբին մէջ. բժ. Աղասարեան խոսած է մէկ քանի հայ զաւրթներու հայկական ժամանակակից կեանքին մէջ կատարած դերի մասին, Պ. Ն. Ասոնց՝ Թրիմեան Հայրիկի դրծունէութեան մասին, եւ Ժանօթ առաւ հայագէտ Վեպելովսքի՝ հայ գրականութեան մասին։

Մենք հաճուցով կ'արձանագրենք այս նորութիւնը։ Կը ցանկանք միայն որ Փնթերկուրկի հայկական Ակումբը ընդարձակէ իր դրծունէութեան չրջանը եւ նպատակը առաւ եւ հայ աշխարհներուն միջեւ մերձեցնելու յառաջ երկրու էական գործին։ Մեր թղթակիցներէն մին կը գրէ թէ առաւ բարձր ընկերութիւնը դեռ շատ գէշ ու հակակրական զաղափար ունի Հայոց մասին, հակակրութիւն որ արդիւնք է իր ազդեցութեան։ Հայոց գրականութիւնը եւ պատմութիւնը բացարձակապէս անձանօթ են Ռուսաց մեծագոյն մասին։ Փնթերկուրկի հայ Ակումբը շատ քան կարող է, եւ պարտաւոր է, ընել՝ այդ ազդեցութիւնը փարատելու համար։ Ինչո՞ւ չհրապարակէ Պ. Վեպելովսքին որ հայ պատմութեան եւ հին ու նոր գրականութեան մասին բանախօսութեան չարք մը ընէ, ոչ թէ Հայոց, այլ առաւ հասարակութեան առջեւ։ Ինչո՞ւ հայ

գրականութեան հատընտիր էջերու թարգմանութիւններ չուզարկէ՝ իրը նուէր՝ առաւ մտաւորական, քաղաքական, գեղարուեստական բարձր անձնաւորութեանց, ինչո՞ւ մանուկանդ՝ հրատարակութիւններ, բանախօսութիւններ ու դիմումներ չընել՝ տաճկահայ գաղտնի փերսերմամբ, առաւ աշխարհին բացատրելով անոր իսկական նշանակութիւնը եւ առաւական միջամիտութեան անհրաժեշտութիւնը փաստելով, Բուպէն կը պահանջէ այդ գործունէութիւնը աւելի քան երբէք։ Թրքո-առաւ պատերազմի մը հաւանականութիւնը օրէ օր կը չեղտուի։ Երբ պատերազմը պայթի, առաւ եւ հայ « ժողովուրդական » խաւերը՝ բնազդօրէն պիտի դիմանան ընել ինչ որ պէտք է. առաւ ժողովուրդը իր արիւնքը վեհանձնօրէն պիտի թափէ՝ անգամ մը եւս՝ ստրուկ ազգերու փրկութեան համար։ Իսկ հայ ժողովուրդը պիտի թափէ իր արիւնքը ի նպատակ արեւմուտքի քաղաքակրթութիւնը ներկայացնող Ռուսին՝ ընդդէմ գինքն ստրկացնող Թուրքին (արդէն իսկ թէ՛ Կովկասի եւ թէ՛ Տաճկահայաստանի մէջ) հայ « ժողովուրդը » այժմէն որոշապէս եւ արիւրաբար կը յայտարարէ թէ պատերազմի պարագային Ռուսին հետ պիտի պայքարի։ Թիւրքիմացութիւնը առաւ եւ հայ « զարգացեալ զասակարգներուն » մէջ է. այդ թիւրքիմացութեան է որ պէտք է փարատել։ Ռուս եւ Հայ իրարու փոխադարձաբար շատ մեծ ծառայութիւններ մատուցած են, իրարու շատ պարտական են, եւ դեռ կոչուած են իրարու աջակցելու։ Արեւելքի վերանորոգման գործին մէջ, Փնթերկուրկի Ակումբը կարող է այդ աղետաւոր թիւրքիմացութեան բարձմանը նպաստել։

L'e Gérant : FRÉDÉRIC MACLEA
Imp. D. DOGHRAMADJIAN
18, Rue des Gobelins, Paris.